

șterg de sudoare:

BĂRBATUL 4: Ești asudat?

BĂRBATUL 3: Nu, eu nu asud niciodată. Dar atunci când îmi scot batista el își pune ochelarii pe nas..E așa, ca de la cauză la efect.

(BĂRBATUL 3 își scoate batista și bărbatul din fața ferestrei își pune ochelarii pe nas.)

BĂRBATUL 3: Asta e. Îl vezi cum respiră? Ori de câte ori îmi scot batista și mă șterg de sudoare el își pune ochelarii pe nas și începe să respire din toate puterile.

BĂRBATUL 4: Și cum îl oprești?

BĂRBATUL 3: Cu finețe. Dacă mă lipesc de copac și-mi arunc țigara, tipul se oprește.

MAMĂ, DAR PIESA ASTA RĂSTOARNĂ CU ROȚILE ÎN SUS CARUL LUI THESPIIS

■ Respins sistematic de cenzura exercitată de fostul CCES, Matei Vișniec a însemnat pentru toți cei care îi citiseră numeroasele piese scrise în anii '80 promisiunea cea mai generoasă pentru dramaturgia română. Textele sale au circulat din mână în mână și sau citit prin cenzurări, dar n-au izbutit să răzbată pe o scenă profesionistă. O singură dată, în toamna lui 1987, m-am aflat la numai o zi de premiera unei piese de Vișniec la Teatrul "Nottara". Povestea premierei care nu a mai avut loc am relatat-o într-un articol publicat în luna ianuarie 1990 în "Tineretul liber".

În primele zile ale acestui 1990 pe care ni-l doream cu totul și cu totul nou, Margareta Pogonat, Alexandru Repan și cu mine am vrut să reluăm spectacolul cu *Căii la fereastră*. (Victor Ștrengarul trăiește acum la Washington.) Decorurile nu mai existau, iar Victor Ernest Mășek nu se arăta prea entuziasat. Matei îmi trimisese de la Paris câteva piese noi. Între ele, *Ce facem cu violoncelul?* (publicată deja într-un număr din *România literară*, mai 1990) am propus-o imediat Televiziunii Române. Spectacolul a fost înregistrat în luna aprilie și difuzat, dar numai pe programul 2. Pe considerentul că e vorba de "teatru scurt". Mă tem că au fost și altele. Parabolele lui Vișniec sînt incomode.

În timp ce Matei Vișniec debuta ca dramaturg pentru curioșii care prind programul 2, eu repetam cu trupa de la Plăta Neamț o piesă cu titlul insolit: *Bine, mamă, dar așa povestesc în actul doi ce se întâmplă în actul întâi!*

Cu șapte ani în urmă, când o citeam pentru prima dată, înțelegeam după numai câteva pagini că șansele acestui text de a deveni spectacol erau minime. Țineam în mână un fruct oprit! Am citit-o pe nerăsuflăte, cu bucuria care însoțește oricînd revelația. Autorul se născuse cu simțul absolut al teatrului. Avea nu numai simțul deosebit al replicii, dar și pe cel al spațiului scenic. Personajele sale nu erau literare, ci teatrale, încărcate de gesturi și cu fizionomii precise. În sfîrșit, dramaturgul dovedea o rar înfîlîită știință a construcției dramatice.

Dacă veți citi acest text sînt convins că veți încerca aceeași bucurie a revelației. Pentru că deși simplu, direct, teatrul lui Vișniec e sofisticat pînă la rafinament. Iar, pe de altă parte, pecetea harului face ca această piesă scrisă cu ani buni în urmă să-și etaleze triumfător actualitatea. Nu pentru că evocă, între altele, o revoluție. (E drept, nu oricare, ci aceea care a proclamat Drepturile Omului și ale Cetățeanului.) Ci pentru că, într-un moment în care toate structurile societății noastre sînt puse în discuție, răstoarnă cu roțile în sus și carul lui Thespiis (sau, mai pe românește, căruța Teatrului). Nu e o încercare, nu e un proiect: e izbînda unei proiecții premonitoare.

Acest text ar putea deveni emblematic pentru o renaștere a teatrului în România.

■ NICOLAE SCARLAT

BĂRBATUL 4: Mai lasă-l să respire.

BĂRBATUL 3: Îl mai las. Nu stric eu țigara. Îmi place să fumez pînă la filtru.

(BĂRBATUL 3 își fumează țigara pînă la filtru și aruncă țigara. Bărbatul din fața ferestrei se oprește din respirat.)

BĂRBATUL 3: Asta e tot. Acum putem pleca.

BĂRBATUL 4: Păcat. Ai fi putut să mai inventezi ceva.

BĂRBATUL 3: Ce să mai inventez? Nu e destul?

BĂRBATUL 4: A închis fereastra.

BĂRBATUL 3: Și nu te întrebi de ce?

BĂRBATUL 4: De ce?

BĂRBATUL 3: Pentru că mi-am pus mîinile în buzunare. De zece ani, ori de câte ori îmi pun mîinile în buzunare, el închide fereastra. Ei, ți-a plăcut?

BĂRBATUL 4: Da, numai că mi s-a părut că tot dădea din gură.

BĂRBATUL 3: Da, și eu am impresia că în ultimul timp a început să vorbească singur.

BĂRBATUL 4: Plecăm?

BĂRBATUL 3: Plecăm.

